

dr hab. Aurelia Mandziuk - Zajączkowska,
prof. Akademii Sztuki w Szczecinie

**Ocena rozprawy doktorskiej Pani mgr Dominiki Walczak
pt. „Pobrzeże. Poszukiwanie tożsamości w obszarze malarstwa i tkaniny
unikatowej”, sporządzonej w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie
sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
procedowanym przez Radę ds. Stopni
Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi**

Poniższa recenzja została sporządzona na podstawie otrzymanych materiałów, na które składają się: płyta CD z wykazem dorobku artystycznego i dydaktycznego, portfolio, oraz praca doktorska, a także wersja wydawnicza pracy doktorskiej.

Informacje o kandydatce

Dominika Walczak – ur. 1991. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Od 2016 zatrudniona w macierzystej uczelni. Od 2013 brała udział w ponad 40 wystawach zbiorowych i konkursach artystycznych w kraju i za granicą. Ma na swoim koncie trzy wystawy indywidualne. Konsekwentnie działa na polu malarstwa i tkaniny unikatowej. Brała udział w prestiżowych wystawach, takich jak Triennale Tkaniny w Łodzi czy Międzynarodowe Biennale Tkaniny w Poznaniu. Jest laureatką nagród i stypendiów: III Nagrody w kategorii „Innowacje” na 2. Międzynarodowym Biennale Miniatury, St. Petersburg, Rosja, 2020; finalistką Konkursu im. Marii Luizy Sponga, Chieri, Włochy, 2018; dwukrotną finalistką Międzynarodowego Konkursu Malarstwa – „Strabag Artaward International”, Wiedeń, 2013 i 2014; II Nagrody na Międzynarodowym Jesiennym Salonie Sztuki, BWA Ostrowiec Świętokrzyski, 2014; stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w latach 2013, 2014 i 2015; Nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej w latach 2014 i 2015. Obraz aktywności kandydatki dopełnia jej zaangażowanie dydaktyczne, warsztatowe i organizacyjne, doceniane trzema nagrodami Rektora ASP w Łodzi za działalność naukową, organizacyjną i artystyczną.

Ocena rozprawy doktorskiej

Struktura i części składowe dysertacji

Opracowanie ma charakter monograficzny, podzielone jest na cztery główne rozdziały: wstęp, część teoretyczną i analityczną, część praktyczną oraz podsumowanie. Dopełniają je rozbudowany spis ilustracji, bibliografia (ok. 64

pozycji, w tym kluczowe prace teoretyczne i krytyczne) oraz tłumaczenie na język angielski. Całość stanowi spójny i wieloaspektowy komentarz, łączący wymiar teoretyczny z praktycznym, świadczący o umiejętności syntetyzowania i systematyzacji wiedzy.

Prace artystyczne – część praktyczna

Przedstawiony do oceny cykl prac artystycznych składa się z czterech obrazów wykonanych w technikach akrylu i oleju na płótnie („Monument”: 180 x 200 cm, „Progi”: 160 x 180 cm, „Chmara”: 150 x 180 cm, „Pobrzeże”: 200 x 180 cm) oraz trzech prac przestrzennych – obiektów, które są tkaninami poliestrowymi, plisowanymi, malowanymi farbami termotransferowymi, zaprasowywanymi i plisowanymi w kształt kratki, oraz elementów konstrukcyjnych – stalowych prętów i rurek z miękkim wypełnieniem (kulki silikonowe).

Dominika Walczak traktuje swoje formy jako połączenie fizycznego kształtu, relacji przestrzennych i wyrażanej poprzez kompozycję idei. W swoich pracach podkreśla, że forma powstaje nie tylko przez układ elementów, ale także przez ich relacje, napięcia i interakcje. Kluczową rolę odgrywa tu przestrzeń między formami, która tworzy napięcia i swoiste dialogi podkreślane ekspresję za pomocą kontrastu i koloru. Autorka używa ograniczonej gamy kolorystycznej, głównie szarości, z akcentami czerwonego, zielonego, niebieskiego i pomarańczowego, aby budować nastrój niepokoju i tajemniczości. Światło i kolor to środki wyrazu budujące emocje i symboliczne treści, a kontrasty barw (np. czerwony z zielonym) oraz gradienty służą pogłębianiu efektu głębi, tajemniczości i odrealnienia. Światło i kolor są w jej pracach narzędziami do kreowania przestrzeni psychologicznej i wizualnej, a ich zestawienia i napięcia mają wywołać refleksję nad granicami rzeczywistości i wyobraźni. Użycie rozmytych płaszczyzn i gradientów w obrazach sugeruje głębię i odrealnienie.

Zabiegi techniczne stosowane w pracach pani Walczak to: przecierki – malowanie i ścieranie warstw farby, odsłaniające splot i strukturę materiału. Gradienty – rozmyte przejścia koloru i formy, sugerujące głębię i odrealnienie, np. w tle obrazów. Stosuje również sitodruk – nadruk powtarzalnych wzorów, np. kratki na obrazie „Monument” oraz warstwowe nadruki na płaszczyźnie obrazu. Wykorzystuje także transfer (termotransfer) – malowanie i nanoszenie kolorów na tkaniny, które następnie są plisowane i formowane.

Ważnym elementem jej prac jest manipulacja tkaniną – formalne zabiegi nad jej strukturą i układem, poprzez plisowanie i zaprasowywanie tkanin, dzięki czemu uzyskuje efekt geometrycznych krat i fałd przypominających skórę, sugerujących ruch tkaniny.

Gama możliwości technicznych wykorzystywanych przez autorkę jest bardzo szeroka, jednak efekt końcowy jej poszukiwań tego, co „pomiędzy”, w formie

obrazów i obiektów ma charakter niezwykle zdyscyplinowany, spójny, czytelny i precyzyjny. Autorka widzi instalację jako formę ekspresji, w której malarstwo i tkanina współistnieją jako elementy tworzące przestrzeń przejściową, dynamiczną i zmienną. Instalacje mają podkreślać relacje między obiektami a przestrzenią wystawienniczą, pozwalając na modyfikację układów i konfiguracji w zależności od otoczenia.

Strategia artystyczna autorki opiera się na dialogu między obrazami a obiektami, tworząc przestrzeń, w której formy nie są statyczne, lecz mają potencjał przemieszczania się i zmiany. Autorka podkreśla, że nie traktuje malarstwa i tkaniny jako osobnych dziedzin, lecz jako elementów integralnych w kompozycji przestrzennej, które mogą być dowolnie modyfikowane, podkreślając ich relacyjny i nomadyczny charakter. Układy prac mogą być modyfikowane przez zmianę konfiguracji, koloru podłogi i ścian przez co przestrzeń działa jako aktywny element, wpływając na percepcję i interpretację.

Autorka dostrzega napięcie i relację między intuicyjną kreacją malarską a porządkiem matematycznym, który pojawia się w strukturze tkanin i ich układach. Intuicja malarska wyraża się w spontanicznych, nieplanowanych procesach malarskich, takich jak ścieranie warstw, rozmycie czy eksperymenty z gradientami i kontrastami, które tworzą nieprzewidywalne, wyobrażeniowe formy. Porządek matematyczny ujawnia się w strukturze tkanin, jej układach modułowych, kratkach, plisowaniach i geometrycznych relacjach. Walczak widzi te dwa podejścia jako wzajemnie uzupełniające się - intuicja daje wyraz emocjom, spontaniczności i cielesności, natomiast porządek matematyczny zapewnia strukturę, rytm i harmonijną podstawę. Ta relacja tworzy głębię i wielowymiarowość jej prac, łącząc spontaniczność z precyzją, chaos z porządkiem.

Ocena wiedzy teoretycznej

Rozprawa Walczak prezentuje kompleksową znajomość najważniejszych koncepcji i teorii z dziedziny sztuki współczesnej, zarówno w aspekcie historycznym, jak i filozoficznym. Praca zawiera skondensowane, precyzyjne odniesienia do kluczowych autorów i nurtów – od Bergsona, Kandinsky'ego, Malewicza, przez Fijałkowskiego, Kraussa, po najnowsze dyskursy postmodernistyczne i interdyscyplinarne. Przytoczeni autorzy zostali wykorzystani nie tylko jako źródła inspiracji, ale także jako punkty odniesienia do własnej refleksji artystycznej i teoretycznej.

Kandydatka w swojej pracy wykazuje umiejętność syntetycznego łączenia różnych perspektyw, co świadczy o wysokim poziomie jej wiedzy i zdolnościach analitycznych. Podkreślić należy, że opracowanie zawiera rozbudowane analizy relacji między intuicją a porządkiem matematycznym w kontekście tkaniny, relacji między abstrakcją a figuracją, a także rozważań nad kategoriami niemalże metafizycznymi, takimi jak niemożność pełnego przedstawienia w sztuce.

Części te nie są jedynie teoretycznym wprowadzeniem, lecz stanowią fundament dla rozumienia i interpretacji własnej praktyki artystycznej Dominiki Walczak.

Umiejętność prowadzenia pracy naukowej i artystycznej Walczak wykazuje nie tylko znajomość teoretyczną, ale także umiejętność samodzielnego i konsekwentnego prowadzenia własnych badań, zarówno teoretycznych, jak i praktycznych. Praca jest przykładem harmonijnego połączenia refleksji naukowej z twórczością, a jej część projektowa – stanowiąca kluczowy element – odzwierciedla zdolność do samodzielnego rozwiązywania złożonych problemów artystycznych i konceptualnych.

Oryginalność rozwiązania problemu naukowego i artystycznego

Walczak proponuje własne, oryginalne rozwiązania w zakresie rozważań nad przestrzenią, tożsamością i pamięcią w sztuce, a także w zakresie eksperymentów formalnych i technicznych. Koncepcja „pobrzeża” jako przestrzeni granicznej, efemerycznej, liminalnej i hybrydowej stanowi ciekawy wkład zarówno w dyskurs teoretyczny, jak i praktykę artystyczną. Podkreślić należy, że praca nie opiera się na powielaniu znanych schematów, lecz w dużej mierze na własnym, eksperymentalnym podejściu, wynikającym z doświadczeń i refleksji kandydatki. Artystyczne dokonania Walczak – w postaci instalacji, obrazów i obiektów przestrzennych – stanowią wyraz jej osobistej, indywidualnej drogi twórczej, o wymiarze autorskiego języka i narracji.

W pracy wyraźnie dostrzegalne jest zaangażowanie kandydatki w rozpoznanie relacji pomiędzy intuicją a porządkiem matematycznym związanym z tkaniną.

Analiza tej relacji, oparta na koncepcji tkaniny jako zbioru elementów ułożonych według określonych wzorów, odzwierciedla głębokie rozumienie medium materialnego i symbolicznego. Kandydatko pokazuje, jak matematyczna struktura może funkcjonować jako narzędzie analityczne i twórcze, jednocześnie zachowując aspekt intuicyjny i emocjonalny. To oryginalne podejście pozwala na interpretację relacji między formą a porządkiem, a także na wypracowanie własnego języka wizualnego.

Praca porusza zagadnienie relacji i balansu między abstrakcją a figuracją, co jest jednym z głównych wątków badawczych. Autorka podkreśla, że te dwa obszary mogą współistnieć, przenikać się i wzajemnie inspirować, co jest widoczne zarówno w jej własnej twórczości, jak w analizowanych przykładach innych artystów. Dominika Walczak zwraca uwagę na dynamikę, procesualność i relacyjność form, co stanowi ciekawą interpretację tego, jak autorka postrzega balans na granicy tych dwóch kategorii.

Podkreślić należy, że Walczak wypracowała oryginalny sposób łączenia malarstwa z tkaniną, bazując na własnych doświadczeniach, refleksjach i predyspozycjach twórczych. Jej podejście do tematu „pobrzeża” jako przestrzeni liminalnej, efemerycznej i hybrydowej jest nie tylko konsekwentne, wpisując się w szeroki

kontekst współczesnych poszukiwań interdyscyplinarnych i przekraczania granic tradycyjnych dyscyplin sztuki.

Praca odzwierciedla głębokie zaangażowanie w rozpoznanie własnej tożsamości artystycznej. W swoim tekście, co interesujące, kandydatka porusza również kwestię roli sztuki w kształtowaniu tożsamości i refleksji nad współczesnym światem. Odwołując się do takich postaci jak Marina Abramović, która swoim performansem „The Artist is Present” udowodniła, że sztuka może stanowić most między artystą a odbiorcą, podkreśla, jak ważne jest zaangażowanie emocjonalne i osobiste w procesie twórczym. Cytuje jej słowa: „Performans to dla mnie dialog, który przekracza słowa” – wskazuje na to co dla niej osobiście jest inspiracją do ukazywania sztuki jako narzędzia dialogu, a nie jedynie estetycznych doznań. W dalszej części tekstu odnosi się do twórczości Ai Weiwei, podkreślając jego odwagę w wyrażaniu sprzeciwu wobec totalitarnych reżimów. Przywołując jego słynne dzieło „Drogi, które wybrałem”, kandydatka zauważa, że sztuka może służyć jako forma oporu i wyrazu sprzeciwu wobec politycznych i społecznych niesprawiedliwości. Cytując Weiwei’a: „Sztuka powinna być głosem tych, którzy milczą” – podkreśla, jak osobiste przekonania artysty mogą inspirować do refleksji i działań na rzecz zmian. Ponadto autorka tekstu nawiązuje do twórczości Fridy Kahlo, podkreślając jej autentyczność i odwagę w konfrontacji z własnym bólem i cierpieniem. W ten sposób kandydatka ukazuje sztukę jako narzędzie do odkrywania i akceptacji własnej osobowości, co jest dla niej ważne jako element osobistego rozwoju.

Jej tekst nie tylko prezentuje rozbudowaną refleksję na temat roli sztuki, ale także czyni to w sposób osobisty, przywołując konkretne dzieła i słowa artystów, które rezonują z jej własnymi przekonaniami, dzięki czemu czytelnik ma okazję lepiej zrozumieć, jak kandydatka postrzega sztukę jako integralną część życia, pełną osobistego zaangażowania i głębokiej refleksji.

Podsumowanie

Przedstawiona rozprawa doktorska autorstwa Dominiki Walczak stanowi oryginalne opracowanie, które w sposób rzetelny i wieloaspektowy podejmuje zagadnienia relacji między mediami sztuki – malarstwem i tkaniną unikatową – w kontekście poszukiwań własnej tożsamości twórczej. Praca, będąca efektem długotrwałych i systematycznych poszukiwań artystycznych i teoretycznych, stanowi wyczerpujące studium zarówno w zakresie wiedzy teoretycznej, jak i praktyki artystycznej, wykazując dużą dojrzałość interpretacyjną i oryginalność twórczą. Dysertacja Dominiki Walczak jest pracą dojrzałą, oryginalną i wielowymiarową efektywnie łączącą aspekty teoretyczne z praktyką artystyczną. Praca nie tylko potwierdza wysokie kompetencje autorki w zakresie wiedzy z dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacji, ale także ukazuje jej zdolność do samodzielnego prowadzenia badań i tworzenia oryginalnych rozwiązań.

Szczególnie cenne jest jej osobiste, autorskie podejście do tematu, które wyraża się w koncepcji „pobrzeża” jako przestrzeni występującej w zintegrowanym dialogu między mediami.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z otrzymaną dokumentacją stwierdzam, że rozprawa doktorska pt. „Pobrzeże. Poszukiwanie tożsamości w obszarze malarstwa i tkaniny unikatowej”, autorstwa mgr Dominiki Walczak, przygotowana pod opieką promotora prof. Włodzimierza Cygana i promotora pomocniczego dr. Michała Rybińskiego, w ujęciu całościowym stanowi oryginalne i interesujące dokonanie artystyczne oraz wykazuje wysoką wiedzę teoretyczną kandydatki. Zgodnie z obowiązującymi procedurami rekomenduję Radzie ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi nadanie mgr Dominice Walczak stopnia doktora w dziedzinie Sztuki, w dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki.

Aurelia Mandziuk - Zajączkowska

